

Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland tijdens de coronacrisis

Samenvatting en Conclusies

Het coronavirus (COVID-19) heeft al anderhalf jaar een enorme impact op ons leven. En het einde lijkt nog niet in zicht. Dit onderzoek geeft voor de derde keer inzicht in de impact van de coronacrisis en bijbehorende maatregelen en versoepelingen op het seks- en liefdesleven van jongeren. Rutgers en Soa Aids Nederland voerden het onderzoek uit.

Over het onderzoek

De resultaten die hieronder worden beschreven zijn verkregen via 3 onderzoeken:

1. Onderzoek onder 5.218 jongeren van 16-20 jaar, waarvoor data is verzameld tussen 18 mei en 1 juni (voordat de VO scholen weer opengingen).
2. Onderzoek onder 4.091 jongeren van 16-20 jaar en 1091 jongeren van 21-25 jaar, waarvoor data is verzameld tussen 11 december 2020 en 4 januari 2021 (toen de VO scholen weer dicht waren).
3. Onderzoek onder 1.817 jongeren van 16-20 jaar en 647 jongeren van 21-24 jaar, waarvoor data is verzameld tussen 8 en 26 september 2021 (vlak voor de laatste ronde van versoepelingen).

Voor alle onderzoeken werden jongeren via sociale media benaderd om deel te nemen. Dat betekent dat de percentages niet representatief zijn voor alle jongeren in Nederland. Er zijn vragen gesteld over zes periodes, namelijk (1) voor de coronacrisis, (2) de eerste lockdown (15 maart-1 juni), (3) zomer van 2020 (juni, juli, augustus) en (4) de tweede lockdown (14 oktober-4 januari), (5) de avondklok periode (23 januari tot 28 april) en (6) de zomer van 2021 (juni, juli, augustus).

Avondklok dieptepunt voor daten

In de vorige studies vonden we al dat (offline) flirten en daten onder singles tijdens de lockdown periodes was afgenomen. In dit onderzoek zien we dat het percentage singles een date heeft gehad tijdens de avondklok periode een dieptepunt bereikt. Onder 16-20 jarige singles had 22% in periode van de avondklok een eerste date tegenover 54% voor corona. Naast de beperking van het aantal plekken om nieuwe mensen te ontmoeten (door het sluiten van scholen, horeca en sportclubs) brengt de avondklok ook een beperking mee voor de plek of het tijdstip van de date zelf. Omdat je 's avonds niet meer buiten kunt zijn, moet je óf bij elkaar thuis afspreken en blijven slapen, óf de date wat vroeger op de dag plannen.

Minder seks tijdens de lockdown periodes

Ook op seks gebied is het bij singles tijdens de avondklok nog steeds erg rustig, net als in de andere lockdown periodes. In het vorige onderzoek zagen we dat het percentage singles dat seks had gehad het laagst was tijdens de eerste lockdown periode (18%), flink gestegen was in de zomer van 2020 (30%) en tijdens de tweede lockdown van eind 2020 weer was gedaald (23%). Tijdens de avondklok was dit ongeveer 25%. Binnen die groep singles die nog wél seks heeft tijdens de avondklok periode, is het percentage jongeren die dit met een one-nightstand deed laag. Met 22% is dat heel vergelijkbaar met de andere lockdown periodes (20%).

Zorgen over seksueel geweld tijdens de avondklok periode

Tijdens de avondklok periode (eind januari tot eind april 2021) maakte 3% van de jongens en 8% van de meisjes seksueel geweld mee (manuele, orale, vaginale of anale seks tegen de wil). Dat is meer dan tijdens de zomerperiode (respectievelijk 1% en 5%). Seksueel geweld vond meestal plaats bij de jongeren thuis, in het huis van de pleger thuis, op een feestje of bij het uitgaan. Mogelijk waren de mogelijkheden om te feesten of om af te spreken met een date minder veilig door de ingestelde avondklok. Daarnaast vonden sommige vormen van online grensoverschrijding (vooral het tegen de wil ontvangen van seksueel getinte beelden en verzoeken) ook vaker plaats tijdens de avondklok, wellicht doordat jongeren in deze periode meer tijd online doorbrachten.

Toch een 'summer of love'

Ondanks het feit dat de versoepelingen van begin juni, vooral in het uitgaansleven – vrijwel direct weer werden terug gedraaid, hebben jongeren toch de draad van hun liefdes- en seksleven weer opgepakt tijdens de zomermaanden. Wat flirten, daten en seks betreft zitten singles alweer op hetzelfde niveau als vóór corona, en soms zelfs iets erover heen. Zo heeft 35% van de singles van 16-20 jaar in de zomer van 2021 seks gehad, tegenover 36% in de maanden vóór corona.

Geen duidelijke verschuiving naar online daten of seks

Online flirten en daten is niet toegenomen tijdens de coronacrisis. Zo zien we wel een duidelijke dip in offline flirten (bijvoorbeeld door oogcontact) tijdens de avondklok periode, maar blijft online flirten (bijvoorbeeld via de chat) heel stabiel over alle periodes heen. Ook het gebruik van datingapps neemt eerder af dan toe. Het uitwisselen van seksueel getinte beelden (sexting) komt ook niet vaker voor tijdens de avondklok periode dan in de zomer van 2021. Daardoor is er logischerwijs ook niet meer sprake van ongewenste sexting tijdens de avondklok periode.

Zorg nog niet helemaal op peil

De behoefte aan informatie over seks en corona is inmiddels iets afgenomen (9%), vergeleken met de voorgaande onderzoeken, maar het percentage jongeren binnen deze groep wat deze informatie niet kan vinden is nog steeds hoog (18%). Daarnaast blijft het percentage jongeren dat zich in de afgelopen drie maanden wilde laten testen op soa, maar dit niet heeft gedaan, steken op 12%. Binnen deze groep geeft nog steeds een op de vijf jongeren (21%) aan dat ze zich vanwege aan corona gerelateerde redenen niet hebben laten testen. Meestal wordt hier gezegd dat de GGD dicht was of geen plek voor hen had.

Mogelijk is de soa-test capaciteit van de GGD'en nog niet op peil, vanwege de werkdruk die het coronavirus voor hen met zich mee heeft gebracht.

Verbetering in mentaal welbevinden

De coronacrisis en bijbehorende maatregelen is niet goed voor de mentale gezondheid van jongeren. Gevoelens van somberheid, eenzaamheid en hopeloosheid bereikten een hoogtepunt tijdens de avondklok periode, toen zeven op de tien jongeren zich somber voelden. We zien over alle periodes aan een vrij gelijkmatige toename van negatieve gevoelens vanaf het begin van de coronacrisis tot en met de avondklok periode. Ook de zomer van 2020 bracht hierin geen verlichting. Gelukkig is het mentaal welbevinden weer flink verbeterd tijdens de zomermaanden van 2021. Jongeren blijken veerkrachtig te zijn. Toch zijn jongeren nog steeds iets somberder en eenzamer dan vóór de coronacrisis.

Conclusie

In het algemeen kan gesteld worden dat het in de zomer van 2021 weer de goede kant op lijkt te gaan met de seksuele gezondheid en het mentaal welbevinden van jongeren. De periode van de avondklok bracht hiervoor wel duidelijke risico's met zich mee, met name op het gebied van seksueel geweld en mentaal welbevinden. Bij een eventuele volgende lockdown periode of avondklok moet hier rekening mee worden gehouden.

Referentie: Joemmanbaks, F., Graaf, H. de, Vermey, K., & Kuipers, L. (2021). Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland tijdens de coronacrisis. Utrecht/Amsterdam: Rutgers/Soa Aids Nederland.